

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษารายการต่าง ๆ ของท้องถิ่นที่ผลิตขึ้นโดย สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง และมีเนื้อหาที่ส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา โดยจะทำการศึกษาลักษณะต่างๆของรายการทั้งเนื้อหา รูปแบบ ขั้นตอนการดำเนินการผลิต รายการ และส่วนของปัจจัยต่างๆที่เข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical - Descriptive Research) ทั้งนี้เพื่อให้สามารถตอบคำถามของสมมติฐานที่ตั้งขึ้นมาอย่างครบถ้วน และได้แบ่งระเบียบวิธีวิจัยเป็น 2 ส่วน ดังนี้ คือส่วนวิจัยเชิงคุณภาพ และการสำรวจกลุ่มเป้าหมายเชิงปริมาณ

ส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ส่วนแรกเป็นการศึกษาเรื่องบทบาท การดำเนินงาน และปัจจัยต่างๆของรายการที่สถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ลำปางได้ผลิตขึ้น เป็นส่วนของการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) เพื่อตอบสมมติฐานในข้อที่ 1 และ 2

แหล่งข้อมูล

1. ข้อมูลบุคคลจากหน่วยงานของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ประกอบด้วยบุคคลดังนี้

1.1 นายสุวรรณ ทองบ่อ นายสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ลำปาง เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารองค์กร

1.2 นางจิรพร ทองบ่อ หัวหน้าฝ่ายรายการสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ลำปาง เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิตรายการ

1.3 นายอำพล บุญจันทร์ หัวหน้าฝ่ายช่างเทคนิคสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ลำปาง เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านเทคนิคการผลิตรายการ

1.4 นายชนเนรินทร์ สมิทรปัญญา หัวหน้าฝ่ายผลิตรายการสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ลำปาง เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตรายการในทางปฏิบัติในรายการ “สารคดีรอบบ้านล้านนา” ซึ่งเป็นรายการที่ สทท.11 ลำปางเป็นผู้ผลิตเอง

2. ข้อมูลจากบุคคลภายนอกหน่วยงาน

คือบุคคลที่เป็นผู้จัดรายการจากหน่วยงานต่างๆของท้องถิ่น ดังนี้ คือ

2.1 นายภราดร เล็กประเสริฐ กรรมการผู้จัดการบริษัท CAP COMMUNICATION ผู้เช่าเวลาและเจ้าของรายการเกมส์ท้าดวล ซึ่งออกอากาศทุกวันพุธ เวลา 16.05 - 17.00 น. และผู้สนับสนุนรายการกำเมืองกำฝรั่งของฮักของซาง (ซองรักของหวง) ซึ่งออกอากาศเป็นรายการที่มีทั้งสาระและความบันเทิงเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ชาวล้านนา

2.2 นางสร้อยสุดา ภิราษร เจ้าของคณะละครขอ รวมศิลป์พัฒนา ผู้มาร่วมในรายการขอพื้นเมือง ตลอดจนรายการอื่น ๆ ที่สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง ขอความร่วมมือในการรณรงค์เรื่องต่าง ๆ โดยการใช้อีเมลที่บ้าน

2.3 นายประดิษฐ์ สรรพช่าง กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมจังหวัดลำปางเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลข่าวสารทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา

3. ข้อมูลประเภทเอกสารและวัสดุโทรทัศน์

ประกอบด้วยบทรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้อง เทปบันทึกภาพรายการที่ใช้ในการออกอากาศและภาพที่เก็บไว้เป็น Stock shot รวมถึงเอกสารการประชุม สรุปรายงานผลการดำเนินงานของ สทท.11 ลำปาง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลประเภทบุคคล

ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) ด้วยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ในครั้งแรกเป็นการศึกษาแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องละเอียดชัดเจนเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์ โดยประเด็นที่จะศึกษาสำหรับแต่ละบุคคลคือ

1.1 นายสุวรรณ ทองบ่อ หัวหน้าสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ลำปาง ในประเด็นดังต่อไปนี้

- สถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ลำปาง มีนโยบายในการส่งเสริมการนำเสนอรายการที่มีลักษณะส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านหรือไม่ อย่างไร
- สถานีมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านหรือไม่ อย่างไร
- มีการพัฒนาความรู้และความสามารถของผู้ได้บังคับบัญชาให้สอดคล้องกับความเป็นมืออาชีพเพื่อใช้ในการผลิตรายการที่ส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือไม่ อย่างไร

1.2 นางจิราพร ทองบ่อ หัวหน้าฝ่ายรายการสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ลำปาง ในประเด็นดังต่อไปนี้

- มีการคัดเลือกรายการที่มีลักษณะส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านจากผู้เข้าเวลาหรือไม่ อย่างไร
- มีการกำหนดวาระในการนำเสนอรายการที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต และภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างไร
- ปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบต่อการทำงานของฝ่ายรายการในการนำเสนอรายการที่ส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา ทั้งในด้านที่เป็นการส่งเสริมและเป็นอุปสรรค

1.3 นายอำพล บุญจันทร์ หัวหน้าฝ่ายช่างเทคนิคสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ลำปาง ในประเด็นดังต่อไปนี้

- ศักยภาพของอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตรายการและแพร่ภาพออกอากาศ มีผลกระทบต่อการผลิตรายการที่ส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างไร
- ความสามารถของบุคลากรในด้านเทคนิค มีส่วนช่วยเสริมการทำงานในการผลิตรายการที่ส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนาหรือไม่ อย่างไร

1.4 นายชนรินทร์ สมิทรปัญญา หัวหน้าฝ่ายผลิตรายการสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ลำปาง ในประเด็นดังต่อไปนี้

- มีการกำหนดโครงเรื่องและประเด็นหลักในการผลิตแต่ละครั้งให้มีลักษณะส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนาหรือไม่ อย่างไร
- มีการใช้แหล่งข้อมูลจากที่ใดบ้าง ในการผลิตรายการที่ส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา
- มีหลักในการผลิตรายการตามขั้นตอนที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของรายการที่ส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านหรือไม่ อย่างไร
- มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบต่อการผลิตรายการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้าน ทั้งในด้านการส่งเสริมและด้านที่เป็นอุปสรรค

1.5 นายภราษุทธิ์ เล็กประเสริฐ กรรมการผู้จัดการบริษัท CAP COMMUNICATION ในประเด็นที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- วัตถุประสงค์ของรายการสอดคล้องกับการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนาหรือไม่ อย่างไร
- มีแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและเนื้อหาของรายการที่ผลิตมาเพื่อเช่าเวลาของสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 อย่างไร
- ต้องการให้กลุ่มเป้าหมายเป็นใครและตอบสนองอย่างไร
- ปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบในการผลิตรายการที่ผลิตมาเพื่อเช่าเวลาของสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ลำปาง ทั้งที่เป็นการสนับสนุนและเป็นอุปสรรค

1.6 นางสร้อยสุดา ภีระชร เจ้าของคณะหอพื้นเมืองผู้ร่วมรายการของสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ลำปาง ในประเด็นต่อไปนี้

- มีการมาร่วมงานในเรื่องที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนากับสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 อย่างไร บ่อยครั้งหรือไม่ และได้รับประโยชน์อย่างไรในการร่วมผลิตรายการกับสถานีฯ

- มีปัจจัยใดที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการแสดงบ้าง

1.7 นายประดิษฐ์ สรรพช่าง กรรมการเลขานุการคณะกรรมการสภาวัฒนธรรมจังหวัดลำปาง ในประเด็นต่อไปนี้

- มีแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมการผลิตรายการของสทท.11 ลำปาง หรือไม่อย่างไร

2. ข้อมูลประเภทเอกสารและวัสดุโทรทัศน์

ใช้วิธีการรวบรวมจากการถ่ายเอกสารบทรายการต่างๆ ที่ใช้ในการบันทึกเทปรายการแต่ละครั้ง รวมถึงแผนการปฏิบัติงาน เอกสารการประชุมต่างๆที่เกี่ยวข้อง เทปบันทึกภาพที่เก็บเรื่องราวต่างๆไว้ของ สทท.11 ลำปาง ทั้งส่วนที่เป็นรายการของ สทท.11 ลำปางผลิตเอง คือรายการสารคดีรอบบ้านล้านนา และรายการที่มีผู้เช่าเวลาคือ เกมทำดวงล กำเมืองกำฝรั่งของฮักของซาง ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาคือ ในช่วงปีงบประมาณ 2539 คือระหว่างเดือนตุลาคม2539 - กรกฎาคม2540 เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ลักษณะของรายการ ความถี่ในการนำเสนอ ตรวจสอบรายการที่มีลักษณะส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนามีเนื้อหาใดบ้างที่ถือว่าการส่งเสริมภูมิปัญญาดังกล่าว เพื่อยืนยันการข้อเท็จจริงที่ได้จากการสัมภาษณ์ รวมทั้งการเข้าร่วมปฏิบัติงานในการดำเนินการผลิตรายการในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา เพื่อสังเกตลำดับขั้นตอนการทำงาน ปัญหาและอุปสรรคต่างที่เกิดขึ้น วิธีการแก้ไข ว่ามีลักษณะของความเป็นมืออาชีพทางด้านสื่อมวลชนหรือไม่

ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ

การศึกษาในเชิงปริมาณ เป็นศึกษาระหว่างลักษณะทางประชากร ความสัมพันธ์ กับการรับชม รายการโทรทัศน์ของสถานีฯ คุณภาพของรายการและความคิดเห็นต่างๆของผู้รับสารต่อรายการดังที่มีลักษณะส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการชมรายการดังกล่าวของผู้รับสาร โดยใช้ประชาชนในเขตเทศบาลของจังหวัดลำปาง และประชาชนนอกเขตเทศบาลของจังหวัดลำปางเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่มผู้รับสารที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดลำปาง ได้แก่กลุ่มประชากรในเขต 5 ตำบลคือ สวนดอก หัวเวียง พระบาท สบตุ้ย และเวียงเหนือ รวม 200 คน

2. กลุ่มผู้รับสารที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ได้แก่กลุ่มประชากรในเขต 5 ตำบลคือ บ่อแก้ว ห้วยฝาย นิคมพัฒนา บ้านเอี่ยม และบ้านเป่า รวม 200 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

จำแนกกลุ่มประชากรตัวอย่างตามความแตกต่างของลักษณะความเป็นสังคมเมืองและสังคมชนบท โดยการใช้เขตเทศบาลเป็นเกณฑ์จากประชากรในเขตอำเภอเมืองเดียวกัน จำนวน 66,295 คน แล้วใช้เกณฑ์วิธีการสุ่มตัวอย่างจากตารางการสุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของYAMANE โดยใช้ค่าความเชื่อมั่นที่ 95% ได้จำนวนประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน โดยทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายและหญิงในสัดส่วนที่เท่ากันคือ จำนวนกลุ่มละ 50% ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขต แล้วทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างในทั้งสองเขตจนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ตามโควตา (Quota Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ใช้แบบสอบถาม โดยการสร้างแบบสอบถามตามโครงสร้างดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลด้านประชากรของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดรับชมรายการโทรทัศน์โดยทั่ว ๆ ไป ของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ลำปาง เกี่ยวกับการรับชมรายการในช่วงเวลาของรายการท้องถิ่นคือ 16.00 - 17.30 น.

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อรายการที่มีลักษณะส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา 3 รายการ คือ รายการเกมทำดวล รายการรอบบ้านล้านนา และรายการกำเมืองกำฝรั่งของอ๊กของซาง

ตอนที่ 4 เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นในการปรับปรุงรายการของสถานีโทรทัศน์ ช่อง 11 ลำปาง (จากคำถามปลายเปิด)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ เมื่อเก็บข้อมูล ได้ทั้งส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ แล้ว นำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่ต้องการศึกษา 3 ประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้คือ

1. รูปแบบของรายการ วิธิดำเนินการผลิตรายการส่วนท้องถิ่น จะศึกษาตามลักษณะ และบทบาทในการดำเนินงานของสื่อมวลชนในฐานะที่สถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ลำปาง เป็นสื่อมวลชนท้องถิ่น โดยอธิบายให้เห็นถึงการปฏิบัติงานของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่สังเกตและรวบรวมข้อมูลได้ เพื่อตรวจสอบบทบาทในการส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา

2. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตรายการ ศึกษาถึงปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน โดยอาศัยแนวคิดเรื่อง การดำเนินงานของสื่อมวลชนภายใต้ปัจจัยภายในและภายนอกของ Denis Mcquail

3. การรับชมรายการและความพึงพอใจของกลุ่มผู้รับสาร โดยการอ่านค่าข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นคำร้อยละ และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรของผู้รับสารกับความพึงพอใจของผู้รับสาร รวมทั้งการรวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรายการจากแบบสอบถาม

วิธีการนำเสนอข้อมูล

วิธีการนำเสนอข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. การศึกษากระบวนการนำเสนอรายการ และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ใช้การนำเสนอแบบบรรยาย

2. การศึกษากลุ่มผู้รับสาร ใช้การนำเสนอเป็นตารางร้อยละ

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของประชากร และความพึงพอใจของผู้รับสาร ต่อรายการที่มีเนื้อหาส่งเสริมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวบ้านล้านนา เสนอเป็นตารางโดยการทดสอบค่าสถิติอย่างมีระดับนัยสำคัญที่ .05